

СПІВВІДНОШЕННЯ КАТЕГОРІЙ ЛІКВІДНОСТІ Й ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ В ОЦІНЦІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

Одними з ключових характеристик фінансового стану підприємств є ліквідність і платоспроможність. У Міжнародних стандартах фінансової звітності зазначається, що інформація стосовно ліквідності й платоспроможності є корисною для прогнозування можливостей підприємства вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Ліквідність стосується наявності грошових коштів у найближчому майбутньому після виконання фінансових зобов'язань даного періоду. Платоспроможність пов'язана з наявністю грошових коштів упродовж більшого періоду для вчасного виконання фінансових зобов'язань [7].

Існують різні підходи до трактування змісту та співвідношення категорій ліквідності й платоспроможності. У Методичних рекомендаціях щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства (затверджених наказом Міністерства економіки України №14 від 19.01.2006 р.) дається наступне визначення: платоспроможність (ліквідність) – один з основних якісних показників діяльності підприємства, що визначає спроможність підприємства здійснювати платежі, розраховуватися з боргами в необхідному обсязі та в зазначений термін наявними у нього коштами або такими, які безперервно поповнюються за рахунок його діяльності [3]. Таким чином, тут ототожнюються дані поняття.

У загальному розумінні термін «ліквідність» – це здатність майна безперешкодно перетворюватися в гроші. В економічній літературі розрізня-

ють наступні категорії: ліквідність активів, ліквідність балансу та ліквідність підприємства [6].

Під ліквідністю активу розуміють його здатність перетворюватися в грошові кошти, а ступінь ліквідності визначається тривалістю періоду, протягом якого ця трансформація може бути здійснена. Чим менше потрібно часу для інкасації певного активу, тим вищий рівень його ліквідності.

Ліквідність балансу – це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами (платіжними засобами), строк перетворення яких у грошові кошти відповідає строку погашення платіжних зобов'язань. Ліквідність балансу відображає можливість суб'єкта господарювання до швидкого перетворення активів у грошові кошти для своєчасного й повного погашення своїх платіжних зобов'язань. Якісна відмінність цього поняття від ліквідності активів полягає в тому, що ліквідність балансу відбиває міру узгодженості обсягів і рівня ліквідності активів із розмірами й термінами погашення зобов'язань, тоді як ліквідність активів оцінюється безвідносно інформації пасиву балансу.

Ліквідність підприємства – більш широке поняття, ніж ліквідність балансу. Ліквідність балансу характеризує якість управління активами, тобто передбачає вишукування платіжних засобів тільки за рахунок внутрішніх джерел. Але підприємство може залучити позикові кошти зі сторони при умові відповідного іміджу в діловому світі та досить високого рівня інвестиційної привабливості. Тому, оцінюючи ліквідність підприємства, потрібно враховувати його фінансову гнучкість, що передбачає здатність позичати кошти з різних джерел, збільшувати акціонерний капітал, продавати активи, швидко реагувати на кон'юнктуру ринку й т. ін. [6].

З категорією ліквідності тісно пов'язане поняття платоспроможності, що характеризує здатність підприємства до своєчасного й повного виконання своїх платіжних зобов'язань.

Платоспроможність – це наявність у підприємства грошових коштів

та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що потребує негайного погашення. Платоспроможність підприємства означає його можливість своєчасно і в повному обсязі задовольняти платіжні вимоги постачальників, повертати кредити, виплачувати заробітну плату, вносити платежі до бюджету, тобто проводити розрахунки по короткострокових зобов'язаннях. Отже, платоспроможність розглядається як міра готовності підприємства постійно розраховуватися за своїми строковими зобов'язаннями, термін яких настав.

Явище платоспроможності різноманітне за своїми зовнішніми проявами та наслідками для підприємства. У цьому зв'язку доцільно класифікувати види платоспроможності за окремими ознаками:

1. Залежно від інформаційної бази дослідження:

а) статична платоспроможність – визначається на відповідну дату й характеризує здатність підприємства до виконання платіжних зобов'язань за рахунок наявних залишків грошових коштів. Інформаційною базою оцінки статичної платоспроможності є бухгалтерський баланс, в якому фіксується стан активів і пасивів підприємства;

б) динамічна платоспроможність – її оцінка здійснюється на підставі аналізу грошового обороту підприємства, тобто визначення й порівняння обсягів вхідного (надходження грошей) і вихідного (витрачання грошей) грошових потоків протягом певного періоду часу.

2. Залежно від обсягу платіжних засобів – визначаються платіжні можливості по виконанню поточних зобов'язань за рахунок:

а) грошова платоспроможність – наявних грошових коштів;

б) розрахункова платоспроможність – наявних грошових коштів та можливих (реальних) джерел їх зростання (коштів у розрахунках);

в) майнова платоспроможність – усіх видів оборотних активів (у разі їх умовного продажу).

Поняття «ліквідність» і «платоспроможність» взаємопов'язані. Гово-

рячи про ліквідність підприємства, мають на увазі наявність у нього оборотних активів, теоретично достатніх для погашення поточних зобов'язань. Ліквідність характеризує здатність суб'єкта господарювання розрахуватися за своїми поточними зобов'язаннями шляхом перетворення активів у грошові кошти. А платоспроможність означає можливість підприємства погашати наявними у нього грошовими коштами поточні зобов'язання негайно, за першою вимогою кредиторів. Отже, йдеться про постійну наявність у підприємства грошових коштів [2].

Від ступеня ліквідності балансу залежить платоспроможність підприємства. Разом з тим ліквідність характеризує як поточний стан розрахунків, так і перспективний. Підприємство може бути платоспроможним на звітну дату, але втратити її в майбутньому, і навпаки.

Ліквідність балансу, що базується на рівновазі активів і пасивів, є основою (фундаментом) ліквідності й платоспроможності підприємства. Іншими словами, ліквідність – це спосіб підтримки платоспроможності. Одночасно, якщо підприємство має високий діловий імідж і постійно платоспроможне, то йому легше підтримувати свою ліквідність [6].

Таким чином, ліквідність – це необхідна, але ще недостатня умова платоспроможності. Коефіцієнти ліквідності можуть характеризувати фінансовий стан як задовільний, однак ця оцінка буде помилковою, якщо в оборотних активах значну питому вагу займають неліквідні матеріальні ресурси й прострочена дебіторська заборгованість.

Ліквідність менш динамічна порівняно з платоспроможністю. Це обумовлено тим, що в кожному підприємстві складається достатньо стабільна структура активів і джерел їх формування, унаслідок чого коефіцієнти ліквідності залишаються незмінними або мають незначні коливання в динаміці. Натомість, фінансовий стан підприємства з погляду його платоспроможності може характеризуватися суттєвими змінами, що залежить від забезпеченості фінансовими ресурсами, виконання плану реалізації продук-

ції, своєчасного надходження платежів від контрагентів тощо [5].

Отже, ліквідність балансу не тотожна платоспроможності підприємства. Разом з тим в економічній літературі існує думка про те, що платоспроможність повинна розглядатися в ширшому значенні характеристики фінансового стану, ніж ліквідність, оскільки передбачає не лише здатність перетворення оборотних активів у засоби платежу, а й фінансову стійкість [4]. Підприємство може мати ліквідну структуру балансу і в той же час бути фінансово нестійким. На практиці такі ситуації зустрічаються досить часто, тому платоспроможність підприємства пропонується визначати виходячи зі значень як коефіцієнтів ліквідності, так і фінансової стійкості [1].

Список використаної літератури:

1. Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2003. – 680 с.

2. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2004. – 365 с.

3. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства / Затверджено наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. №14.

4. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.

5. Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2002. – 388 с.

6. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2005. – С.604-605.

7. Шморгун Н.П., Головка І.В. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. – К.: ЦНЛ, 2006. – С.53-56.

Контактна адреса:

36040, м. Полтава, вул. Великотирнівська, 20, кв. 15, Тютюнник Юрій
Михайлович

Телефони:

дом. (0532)-63-17-69;

моб. 8-097-261-71-59.